

PANAS-C (Çocuk) ve PANAS-C-P (Ebeveyn) Ölçeklerinin Türk Kültürü'ne Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması¹²

DOI: 10.26466/opus.880621

*

Derya Sarı* – Aslı Uz Baş**

* Rehber Öğretmen, MEB, İzmir/Türkiye

E-Posta: deryakalender2008@gmail.com

ORCID: [0000-0001-8588-0614](https://orcid.org/0000-0001-8588-0614)

** Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, İzmir/Türkiye

E-Posta: asliuzbas@gmail.com

ORCID: [0000-0001-8307-6198](https://orcid.org/0000-0001-8307-6198)

Öz

Bu araştırmanın amacı, Çocuklar İçin 10 Maddeli Pozitif ve Negatif Duygu Listesi Ebeveyn Formu (PANAS-C-P) ve Çocuklar İçin Kısa Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği'nin (PANAS-C) Türk Kültürü'ne uyarlanması, geçerlik ve güvenilirliklerinin incelenmesidir. Okul öncesinde okuyan 5-6 yaş grubu 312 öğrenciye Çocuklar İçin Kısa Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği ve okul öncesinde öğrencisi bulunan 301 ebeveynine ölçeğin ebeveyn formu uygulanmıştır. Çocuklar İçin Kısa Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonucu kabul edilebilir uyum iyiliği katsayıları elde edilmiştir. Ebeveyn Formu için doğrulayıcı faktör analizi ve madde analizi sonucu bir madde ölçekten çıkarılmıştır. Ebeveyn Formunun yapı geçerliği DFA ile incelenmiş ve kabul edilebilir uyum iyiliği katsayıları elde edilmiştir. Cronbach Alpha ve Spearman iki yarı test korelasyon değerleri çocuk ölçeği için sırasıyla $\alpha=.70$ ve $S=.80$; ebeveyn formu için sırasıyla $\alpha=.78$ ve $S=.79$ olarak hesaplanmıştır. Ayrıca ölçeklerin madde analizi ve faktörler arası korelasyon analizi hesaplanmıştır. Sonuç olarak ölçeklerin Türkçe formlarının geçerli ve güvenilir olduğu ve bilimsel çalışmalarda kullanılabileceği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Pozitif Duygu, Negatif Duygu, Okul Öncesi, Geçerlik, Güvenirlilik.

¹ Bu araştırma, Derya SARI'nın Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Prof. Dr. Aslı UZ BAŞ danışmanlığında hazırladığı doktora tezinden uyarlanmış ve 29 Ekim-1 Kasım 2020 tarihinde INCES Eğitimde Araştırma ve Uygulama Kongresi'nde çevrim içi bildiri olarak sunulmuştur.

² Adapted from Watson, D. ve Clark, L.A. (1999). *The PANAS-X: Manual for the Positive and Negative Affect Schedule—Expanded form-Revised*. Copyright 1994 by D. Watson and L. A. Clark; her hakkı saklıdır.

Adaptation of PANAS-C (Child) and PANAS-C-P (Parent) Scales to Turkish Culture: Validity and Reliability Study

*

Abstract

The purpose of this study is to adapt The Parent Version of the 10-Item Positive and Negative Affect Schedule for Children (PANAS-C-P) and The Shortened Positive and Negative Affect Scale for Children (PANAS-C) to Turkish Culture, and to examine their validity and reliability. The Shortened Positive and Negative Affect Scale for Children was applied to a total of 312 preschool students, including 5-6 age group and The Parent Form was applied to 301 parents who had students in preschool. As a result of the confirmatory factor analysis (CFA) of The Short Positive and Negative Affect Scale for Children, acceptable goodness of fit coefficients were obtained. The Parent Form, one item was removed from the scale, as a result of the confirmatory factor analysis and item analysis. The construct validity of the Parent Form was examined by CFA and acceptable goodness of fit coefficients were obtained. Cronbach Alpha and Spearman two-half correlation values of the child scale was calculated as $\alpha = .70$ and $S = .80$ and the parent form was calculated as $\alpha = .78$ and $S = .79$ respectively. In addition, item analysis of the scales and correlation analysis between factors were calculated. As a result, it is seen that the Turkish forms of the scales are valid and reliable and can be used in scientific studies.

Keywords: *Positive Affect, Negative Affect, Preschool, Validity, Reliability.*

Giriş

Duygular insanı harekete geçiren dürtüler olup (Goleman, 1995/2004) çeşitli bakış açılarına göre tanımlanmakta, deneyimlerin yorumlanmasında duyguların, biyolojinin, psikolojinin ve çevresel etkenlerin birlikte yer aldığı, karmaşık etkileşimleri kapsadığı görülmekte ve sonuç olarak kişi için neyin veya kimin önemli olduğunu göstermektedir (Southam-Gerow, 2014). Aynı zamanda duygular ile geçmişe, geleceğe, şimdiye veya belirli bir olaya odaklanıldığında farkına varılabilmekte (Hefferon ve Boniwell, 2018) ve duygusal farkındalık ile kişi kendisinin ve diğerlerinin duygularını anlayabilmektedir (Southam-Gerow, 2014). Duygular kısa sürüp daha güçlü tepkiler oluştururken, duygudurumları duygulara göre daha uzun sürmekte ve daha düşük seviyede görülmektedir (Weiten, Hammer ve Dunn, 2016). Aynı zamanda duygular sosyal ilişkilerimizi etkilemekte, 'insanlar ve nesnelere ilişkilerimizi idare etmek ya da önlem almak için bizi motive etmektedir' (Siegel ve Bryson, 2015, s.12). Forbes ve Dahl (2005)'a göre sosyo-duygusal durumlar ve davranışlar, pozitif duygulardan ve motivasyonel sistemlerden etkilenmektedir.

Duyguların yaratacağı etkilerin anlaşılması çocukların gelişimlerinde önemli bir yere sahiptir (Southam-Gerow, 2014). Okul öncesi dönemde bulunan çocuklar duyguları tanıyabilmekte, bebekler dahi yüz ifadelerine yansıyan duyguları anlayabilmektedir (Çelik, Tuğrul ve Yalçın, 2002; Izard ve Harris, 1995). Beş yaş grubu çocuklar duygularını kontrol edebilmekte (Oktay, 2000), altı yaş grubu çocuklar duygularını rahatlıkla ifade etmektedir (Damon ve Eisenberg, 2006). Çocukların duygu durumlarına özen gösterilmesi (Morrison, 2008) ve okul öncesi dönemde çocukların pozitif duygu ve düşünceye sahip olmasının temel eğitim hedefleri arasında yer alması (Vorkapić ve Šikić 2019), ayrıca ebeveynlerin çocuklarına duyguları anlamada destek olması (Goleman, 2004) önerilmekte, böylece ileri dönemlerde oluşabilecek duygusal, sosyal ve davranışsal problemlerin önlenilebileceği savunulmaktadır (Ribes, Bisquerra, Agullo, Filella ve Soldevilla, 2005). Çocuklar, beyin gelişimleri sürecinde duygusal açıdan zengin ve coşku dolu deneyimler yaşamaktadır. Çocukken duyguları tanıma, duyguları ifade etme, başkalarının duygularını anlama, duyguları yaşama ve kontrol etme becerilerini geliştirmek, onların gelecekte başarı ve mutluluğu deneyimlemelerini sağlayabilmektedir (Filliozat, Limousin ve Veille, 2020).

Goleman (1995/2004) duygusal sıkıntılar olarak adlandırdığı kaygılı, öfkeli ve bunalımlı gibi duyguların öğrenmeyi engellendiğini, olumlu motivasyon olarak belirttiği heves, coşku, güven gibi duyguların da başarıya götürdüğünü belirtmektedir.

Watson ve arkadaşları (1988) duyguları tanımlarken pozitif ve negatif duygular olarak iki boyut önermektedir. Buna göre pozitif duyguyu bir kişinin ne kadar sevinçli, aktif ve uyanık hissettiğini yansıması olarak tanımlamışlardır ve yüksek pozitif duygu daha yüksek bir enerji, konsantrasyon durumu ve memnun edici bir katılım hali olarak görülürken düşük pozitif duygu üzüntü ve uyuşukluk şeklinde görülmektedir. Negatif duygu ise öfke, hor görme, iğrenme, suçluluk, korku ve sinirlilik gibi ruh hallerini barındırmakta, düşük negatif duygu sakinlik ve huzur ile görülmektedir (Watson, Clark ve Tellegen, 1988). Bireylerin yaşadıkları duygulara ait boyutlar kıyaslandığında, negatif duygulara daha fazla yoğunlaşıldığı görülmektedir. Mutluluk gibi pozitif duyguları oluştururken farkında olmak, çaba göstermek ve istemek gerekmektedir (Tarhan, Gümüsel ve Sayım, 2013). Tarih sürecinde de negatif duygular pozitif duygulardan daha çok çalışılmış olarak görünmekte, bunun sebebinin hayatta kalma ve olası tehditlere karşı önlem alma gereksinimi olduğu belirtilmektedir (Weiten vd., 2016). Fredrickson (2009)'a göre pozitif duygular içinde olmak resme geniş bir açıdan bakmayı, esnek olmayı ve zor zamanlar ile daha kolay baş etmeyi sağlamaktadır. Genellikle bireyler 2 pozitif duyguya karşı 1 negatif duygu deneyimlediklerini belirtmekte, böyle bildirimlerde güçsüz ve sıradan bir yaşantı içinde oldukları görülmektedir. Diğer yandan 3 pozitif duyguya karşı 1 negatif duygu göstermek yaratıcılığı, esnekliği, canlılığı ve başa çıkma becerilerini arttırmakta ve gelişmeyi göstermektedir (Fredrickson, 2009).

Southam-Gerow (2013/2014) çocuklar için önemli olan kişilerin bilerek ya da fark etmeyerek duygular hakkında bilgi vermesinin duygu sosyalleşmesini sağladığını belirtmektedir. Duygular, bulunulan sosyal ortamda kişiden kişiye geçebilmekte (Goleman, 2004), mutlu insanlar içerisinde olmak mutluluğun yayılmasını sağlamakta ve birbirleri ile iletişimde olan bireylere yansımaktadır (Fowler ve Christakis, 2008). Genişlet ve inşa et modeline göre bireylerde sosyal davranışlarda artış ile uyumlu, yardımsever ve yeni deneyimler yaşamaya isteklilik görülmekte, ayrıca sosyal, fiziksel, duygusal ve entelektüel anlamda kendi kaynaklarını inşa ederek, hayatın

ileri dönemlerine yansımaya devam eden bir iyi oluş hali inşa ettikleri belirtilmektedir (Fredrickson, 1998; 2000; 2001). Izard (2002) çocuklarda sosyoduygusal gelişimin desteklenmesi gereğini savunmakta ve böylece çocukların pozitif duygular ile sosyal ilişkiler oluşturma, iyi oluş hali, yapıcı davranışlar gibi erken yaştan itibaren anahtar psikolojik kaynaklar sağlayarak önleyici bir alt yapı oluşturabileceklerini belirtmektedir (Izard, 2002). Pozitif ve negatif duyguların psikolojik sağlamlık üzerindeki etkisinin yanı sıra bilişsel gelişim üzerinde de etkisi bulunmaktadır (Kararmak ve Siviş-Çetinkaya, 2011). Bireyler pozitif duygu içerisindeyken hızlı düşünme becerileri artmakta (Pronin ve Jacobs, 2008), geniş kapsamlı ve yaratıcı fikirler üretebilmekte, problem çözme becerileri gelişmekte ve zihin bir genişleme eğilimi göstermektedir (Fredrickson, 1998; 2000; 2001).

Forbes ve Dahl (2005) pozitif duygu ile negatif duygular arasında anlamsal bir ayırım yapmanın yeterli olmadığını, nörolojik temellerinin de anlaşılması gerektiğini ifade etmektedir. Depresyon durumunda negatif ve pozitif duygusal süreçlerin dikkate alınması gerekmektedir. Negatif duyguların ve pozitif duyguların düzensizliği, nörodavranışsal sistemleri etkilemekte ve depresyon durumunda üzüntü gibi negatif duygularda artış olmaktadır (Forbes ve Dahl, 2005). Beyinde bulunan Amigdala duygular üzerinde etkili olup neokorteks ile işbirliği içinde çalışmaktadır. Bireylerin sosyal ilişkilerde şefkat, korku, öfke, işbirliği, üzüntü gibi duygu ve davranışlarını etkilemektedir. Araştırmalarda sol frontal lobun negatif duyguları düzenleyici etkisi olduğu görülmektedir (Goleman, 2004; Siegel ve Bryson, 2015). Deneyimler beynin plastik yapısını değiştirmektedir. Çocukların ilk gelişen ve duyguları ele alan sağ beyni, yaşanan duyguların ne anlama geldiği üzerinde durarak gelişen sol beyinle entegre olmaktadır. Sağ ve sol beynin duyguları anlamlandırma işlemi zamanla gelişimine devam etmektedir (Siegel ve Bryson, 2015).

Açıklandığı üzere duyguları tanımanın ve anlamının önemli olduğu görülmekle birlikte duygular hakkında değerlendirme yapılabilecek araçların geliştirilmesi önemli görünmektedir. Duyguların boyutları ile ilgili yurt dışı alan yazın incelendiğinde çeşitli değişkenler (yaş, cinsiyet, etnik köken, ruh sağlığı durumları gibi) doğrultusunda örneklem gruplarının oluşturulduğu görülmektedir (Crawford, ve Henry, 2004; Díaz-García, González-Robles, Mor, Mira, Quero, García-Palacios, Baños ve Botella, 2020; Jovanović ve Gavrilov-Jerković, 2015; Karima, Weisz ve Rehman, 2011;

Kercher, 1992; Lim, Yu, Kim ve Kim, 2010). İlk yetişkin PANAS ölçeği 10 madde pozitif ve 10 madde negatif duygu boyutunu ölçmek için 20 madde olarak geliştirilmiştir (Watson vd., 1988). Sonrasında kısa I-PANAS-SF ile 5 madde pozitif (aktif, kararlı, dikkatli, ilham verici ve tetikte) ve 5 madde negatif duygu (korku, sinir, üzgün, düşmanca ve utanç) boyutunu ölçmek için 10 maddeli olarak uyarlanmıştır (Thompson, 2007). Yetişkin PANAS ölçeği doğrultusunda 9-14 yaş arası çocuklara yönelik olarak Laurent ve arkadaşları tarafından (1999) 12 madde pozitif (neşeli, sevinçli, mutlu, canlı, gururlu, enerjik, memnun, heyecanlı, aktif, güçlü, ilgili, sakin) ve 15 madde negatif duygu (sefil, hüznü, korkmuş, ürkmüş/ödü kopmuş, üzüntü, kasvetli, sinirli, yalnız, utanmış, dehşete düşmüş, tiksiniş, suçlu, yıkılmış, gergin, asabi) boyutunu ölçmek için 27 maddelik PANAS-C ölçeği geliştirilmiştir. Ebesutani ve arkadaşları (2011) PANAS-C ölçeğini temel olarak 27 maddelik PANAS-C-P ebeveyn ölçeğini uyarlamışlardır. Aynı zamanda 7 yaş ve üstü çocuk ve ergenler için PANAS-C'nin farklı kültürlerde farklı madde sayıları ile uyarlama çalışmalarının yapıldığı görülmektedir (Casuso, Gargurevich, Van den Noortgate, Van den Bergh, 2016; Dama'sio, Pacico, Poletto ve Koller, 2012; Giacomoni ve Hutz 2006; Sanmartín, Vicent, Gonzálvez, Inglés, Díaz-Herrero, Granados ve García-Fernández, 2018; Shoshani ve Slone, 2017; Wróbel, Finogenow, Szymańska ve Laurent, 2019).

Ülkemizde konu ile ilgili alan yazın incelendiğinde ise okul öncesi düzeyde duyguların boyutlarını değerlendirmeye yönelik bir ölçme aracına rastlanmamıştır. Okul öncesi dönemdeki öğrencilerin duygularının ebeveyn ve öğretmenler tarafından değerlendirilmesini konu alan araştırmalar mevcut olmakla birlikte (Altan, 2006; Arda, 2011; Ersan, 2018; Liman, 2020; Özyürek, 2017), duyguların boyutlarına odaklanan çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte farklı yaş düzeylerinde duyguların boyutları hakkında kültürümüze uyarlama çalışmalarının görece yakın tarihlerde ele alındığı anlaşılmaktadır (Gençöz, 2000; Demirci vd., 2017; Demirci ve Ekşi, 2015).

Bu sebeplerle bu araştırmanın amacı, kısaltılmış PANAS-C ve PANAS-C-P ölçeklerinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılarak Türk Kültürü'ne uyarlanmasıdır. Bu araştırma ile hem 5-6 yaş grubu okul öncesi öğrencilerinin kendi ifadeleri ile pozitif ve negatif duygularını tanımlamalarına, hem de ebeveynlerin çocuklarının duygularını değerlendirebilmel-

erine yönelik iki ölçme aracı alan yazına kazandırılmış olacaktır. Böylece uyarlanan ölçekler sayesinde 5-6 yaş grubu okul öncesi öğrencileri ile ileride yapılacak olan konu ile ilgili araştırmalara fayda sağlaması beklenmektedir.

Yöntem

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında iki farklı bağımsız anaokulunda eğitim gören 5-6 yaş grubu öğrenciler ve velileri oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Okul öncesinden 160'ı erkek (%51) ve 152'si kız (%49) olmak üzere toplam 312 öğrenciye ulaşılmıştır. Ölçeğe cevap vermek istemeyen 3 öğrenciye uygulama yapılmamıştır. Diğer yandan okul öncesinde 150 erkek (%49.8), 151 kız (%50.2) öğrencisi bulunan 301 veliye ebeveyn formu uygulanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Çocuklar İçin Kısa Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği: Kaygı ve ruh hali sorunları olan gençleri tanımlamak için klinik olarak yararlı olan Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği'nin çocuk versiyonudur (Ebesutani vd., 2012). İlk ölçek olan yetişkin PANAS ölçeği doğrultusunda (Watson vd., 1988; Watson ve Clark, 1999) çocuklara uygulanmak üzere PANAS Çocuk Ölçeği uyarlanmıştır (Laurent vd., 1999). Kısa PANAS Çocuk Ölçeği ise yaşları 6-18 arasında olan 799 çocuğun katıldığı bir çalışma kapsamında, 27 maddelik olan PANAS-C Ölçeği'nden uyarlanarak kısaltılmıştır. PANAS'ın değerlendirme verimliliğini artırmak amacıyla kısaltılmış 5 maddelik pozitif ve 5 maddelik negatif duygu ölçeği geliştirilmiştir. Ölçek toplamda 10 maddeden oluşmakta ve 5'li likert tipi derecelendirme ile cevaplandırılmaktadır. Cronbach Alfa Katsayıları azaltılmış 5 maddelik pozitif duygu ölçeği için .86 ve azaltılmış negatif duygu ölçeği için .82 olarak bulunmuştur. PANAS-C orijinal ve kısaltılmış ölçeklerin karşılaştırılması sonucunda, klinik referanslı doğrulama örneğine dayalı test bilgileri her iki duygu boyutu için orijinal ölçekten daha iyi değerler göstermiştir. Ölçeğin Türk kültürüne uyar-

lanması ve okul öncesi öğrencileri ile yürütülecek bir doktora tezi kapsamında kullanılması için izinleri alınmıştır.

Çocuklar İçin 10 Maddeli Pozitif ve Negatif Duygu Listesi Ebeveyn Formu: Kaygı ve ruh hali sorunları olan gençleri tanımlamak için klinik olarak yararlı olan pozitif ve negatif duygu ölçeklerinin ebeveyn versiyonudur (Ebesutani vd., 2012). Çocuklarının yaşları 6-18 arasında olan 553 ebeveynin katılımıyla ölçek, Çocuk-Ebeveyn Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği'nden (Ebesutani vd., 2011) uyarlanarak kısaltılmıştır. PANAS'ın değerlendirme verimliliğini artırmak amacıyla kısaltılmış 5 maddelik pozitif duygu ölçeği ve 5 maddelik negatif duygu ölçeği geliştirilmiştir. Toplamda 10 maddeden oluşmakta ve 5'li likert tipi derecelendirme ile cevaplandırılmaktadır. PANAS-C-P'nin kısaltılmış 5 maddeli pozitif duygu ölçeği için Cronbach alfa katsayısı .85 ve negatif duygu ölçeği için Cronbach Alfa katsayısı .83'tür. Klinik referanslı örnekte PANAS-C-P verileri bulunmadığından, PANAS-C-P için geçerlilik analizleri gerçekleştirilmemiştir. Ölçeğin Türk kültürüne uyarlanması ve okul öncesi öğrencileri ile yürütülecek bir doktora tezi kapsamında kullanılması için izinleri alınmıştır.

İşlem

Literatürün taranması: Bu ölçek uyarlama çalışması doktora tezi kapsamında gerçekleştirilecek deneysel programın etkisini ölçmek amacı ile gerçekleştirilmiştir. Kültürümüzde pozitif ve negatif duyguları okul öncesi düzeyde ölçen bir ölçme aracına rastlanmamıştır. Pozitif ve negatif duygular üzerine kabul gören ve kendi araştırmalarında kullanan araştırmacıların (Watson vd., 1988; Watson ve Clark, 1999; Ebesutani vd., 2012; Shoshani ve Slone, 2017) çalışmaları incelenmiş, bu doğrultuda konu üzerinde gerçekleştirilen araştırmalardan faydalanarak daha doğru bir yolda ilerleneceği düşünülmüş ve ölçek uyarlama çalışması yapılmasına karar verilmiştir.

Kültürel ve Dil Özelliklerinin Uyumunu: PANAS ölçeklerinin kısa versiyonu Ebesutani ve arkadaşları (2012) tarafından, 6-18 yaş aralığında olan öğrenciler ve velileri ile gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada ölçekler 5-6 yaş grubu öğrencilerin yaş düzeyine göre uyarlanmıştır. Bilindiği üzere, ölçeğin bir

kültürden diğerine uyarlanabilmesi için dil ve kültürel özellikleri de uyarlanmalıdır (Çapık, Gözüm ve Aksayan, 2018). Dil geçerliği ile ilgili çalışmalara başlamadan önce Shoshani ve Slone (2017) tarafından okul öncesi seviyesine göre maddelerin uyarlanma biçimi incelenmiştir. PANAS-C ölçeğinde Ebesutani ve arkadaşları (2012) sefil (miserable), neşeli (cheerfull), gururlu (proud), öfkeli (mad), yaşam dolu/canlı (lively) duygularını kullanmış; Shoshani ve Slone (2017) tarafından okul öncesi düzeye göre uyarlama yapıldığında ise sefil yerine mutsuz (unhappy), neşeli yerine memnun (glad), öfkeli yerine kızgın (angry), yaşam dolu/canlı yerine heyecanlı (excited) duyguları kullanılmıştır. Aynı zamanda duyguların bulunduğu kategoriler incelenmiş, Watson ve Clark (1999) tarafından temel pozitif duygular ölçeği alanında yer alan 'gururlu (proud)' yerine 'kendine güven (confident)' duygusu seçilmiştir. Bu iki duygu öz güven (self assurance) kategorisinde yer almaktadır. Ebesutani ve arkadaşları (2012), Shoshani ve Slone (2017) tarafından geliştirilmiş ölçek maddeleri ile Watson ve Clark (1999) tarafından oluşturulan kategoriler doğrultusunda ölçeğin 3 farklı çeviri formu oluşturulmuştur. Bu aşamadan sonra hem dil eşdeğerliği hem de duygunun kültürümüzde anlaşılabilirliği adına ölçek maddeleri ile ilgili uzman görüşüne başvurulmuştur. PANAS-C ölçeği İngilizce-Türkçe formları, okul öncesi alanından 2 ve psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanından 2 öğretim üyesine gönderilmiştir. Öğretim üyelerinin görüşleri doğrultusunda düzenlenen ölçek çeviri formları öğrenci düzeyine uygunluğunu değerlendirmeleri amacıyla, alanda en az 10 yıl çalışmış, birisi yüksek lisans mezunu, ikisi iyi derecede İngilizce yeterliğine sahip olan, toplam 4 okul öncesi öğretmenine iletilmiştir. Bu çalışmada ise uzman görüşleri doğrultusunda Shoshani ve Slone (2017) tarafından önerilen duygu ifadelerinin kullanılmasına ve Watson ve Clark (1999) tarafından belirtilen temel pozitif duygular ölçeğinde yer alan kategoriler doğrultusunda bir maddenin değiştirilmesine karar verilmiştir. Tüm bu duygu tanımları hem çocuk hem de ebeveyn formlarında ortak olarak kullanılmıştır.

Okul öncesi Öğrencilerine Göre Ölçeğin Tasarlanması: Türk Kültürü'ne uyarlanan PANAS Çocuk Ölçeği'nde cevapların derecelendirmesi, Shoshani ve Slone (2017) tarafından uygulanan şekli ile oluşturulmuş ve ölçeğin cevaplandırılmasında boş, yarı ve tam dolu kareler kullanılmıştır. Ayrıca araştırmacılar tarafından bu ölçekteki duyguların anlaşılmasını sağlamak ve

öğrencilerin dikkatini çekmek için her duyguya ait emoji kullanılmıştır. Emojilere karar verilmesi sürecinde çeviri çalışmasında görüşleri alınan, okul öncesi alanından 2 ve psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanından 2 öğretim üyesi ile 10 okul öncesi öğretmeninin değerlendirmeleri alınmıştır. Okul öncesi öğretmenlerine sadece emojiler gösterilmiş ve 5 öğretmenden sadece emojiye bakarak duyguyu tanımlamaları, 5 öğretmenden de emoji ve kelime eşleştirmesi yaparak duyguyu tanımlamaları istenmiştir. Duyguları 2 öğretmen tamamen doğru olarak tanımlamış, 4 öğretmen ise tamamen doğru kelimeler ile eşleştirmiştir. Öğretmenlerden ikisi 'Ödü kopmuş' maddesini 'çok korkmuş' olarak, bir öğretmen 'memnun' maddesini 'hoşnut' ve 2 öğretmen ise 'keyifli' olarak tanımlamıştır. Öğretmenlerin ikisi 'mutsuz' ve 'üzgün' kelimelerini birbirinin yerine kullanmıştır. Emojilerin kelimeler ile eşleştirilmesi durumunda daha iyi anlaşıldığı görülmüştür. Bu sebeple ölçeğin öğrencilere tek tek ve maddenin alan uzmanı tarafından okunması ile uygulanmasına karar verilmiştir. Bunun yanında ölçeğin uygulanması sürecinde, ilk önce bir sütun gösterilip diğer sütunlar kapatılarak emojinin gösterilmesi ile maddenin okunmasına ve bu işlemin diğer sütunlar için aynı şekilde tekrarlanmasına karar verilmiştir.

Ebeveyn formunun görünüşünde ve cevapların derecelendirilmesinde herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir. Türkçe formda kullanılan kareler ve emojiler Ek 1'de sunulmuştur.

Pilot Uygulama: Çocuk Ölçeği'nin uygulanma süreci ve maddelerin anlaşılabilirliğini incelemek adına 40 öğrenci ile pilot uygulama yapılmıştır. Okul öncesi öğrencileri okuma yazma bilmediğinden, maddelerin alan uzmanı tarafından bire bir olarak okunması ve uygulama yapılması gerekmektedir. Pilot çalışmada duygu ifadelerinin açıklama gerektirip gerektirmediği, uygulamanın ne kadar sürdüğü, her duygu ifadesinin öğrencilere yöneltiliş biçimi, konuşmak istemeyen öğrenci olursa nasıl yardım edileceği üzerine uygulama biçimine dönük gözlem yapılmış ve uygulama biçimleri ihtiyaç hissedildikçe değiştirilmiştir.

Pilot uygulama esnasında bazı duyguların çocuklar tarafından yeterince iyi anlaşıldığından emin olmak için ilave açıklamalar yapılması gerekmiştir. Örneğin İngilizcesi 'scared' olan ve 'afraid' ile karışabilen, 'ödü kopmuş' olarak çevrilen kelime için 40 çocuktan 12'sinde geçerli olmuştur. Öğrenciler

'ödü kopmuş ne demek?' diye sorduğunda, cevaben 'çok korkmuş' şeklinde standart olarak cevaplandırılmıştır.

Bazı öğrencilerde madde okunduktan sonra, o maddedeki duyguyla ilgili bir yaşantısını paylaşma isteği görülmüştür. Bu yaşantıyı kısaca paylaşmasına izin verdikten sonra 'Tamam, son zamanlarda kendini ne kadar hissediyorsun? Her zaman mı, bazen mi, hiç mi?' diyerek o duygu maddesine cevap vermediyse ona cevap vermesini, cevap vermişse eğer, bir diğer duygu maddesinin sorulmasına geçilmesi şeklinde uygulama yapılmıştır. Eğer öğrencilerin yaşantısından bahsetmesine izin verilmez, 'Hadi, tekrar kağıdımıza dönelim' denir ise, duygusal olarak kapanma eğilimi gösterdikleri gözlenmiştir. Eğer öğrencilerin yaşantısı hakkında açıklamalar istenirse, o duyguda kalabildikleri ve ölçeğin ilgili maddelerine o duygu içerisinde yanıt verebildikleri görülmüştür. Bu sebepler ile öğrencilerin paylaşımlarını irdelemeden, nötr ancak samimi bir tavır ile kısaca paylaşımlarını dinledikten sonra sorular tekrarlanmış ve diğer soruya geçilmiştir.

Ölçeğin uygulama süresi 5 ile 10 dakika arasında değişebilmektedir. Öğrencilerin o gün içerisinde kafasına takılan bir konu varsa, hastaysa, acıktysa, uykusu varsa, üzgünse veya bunun gibi olumsuz bir durum içerisindeyse, bu durumun ölçüm sonuçlarını etkileyebileceği gözlemlenmiştir. Bu durumda, mümkünse ölçeğin bir başka gün tekrar uygulanmasının ve sonuçların değerlendirilmesinin daha yararlı olduğu izlenimi edinilmiştir.

Ölçeğe utandığı için cevap vermek istemeyip parmağı ile göstermek isteyen öğrenciler boş, yarı dolu ve tam dolu kareler ile cevapları de-recelendirmiştir. Pilot uygulamada utanan öğrenci için 'Hiç sorun değil, konuşmayabilirsin. Ben sana duyguyu söylediğimde sen bana cevabının hangisi olduğunu parmağınla gösterebilirsin' denmiştir. Bunun üzerine öğrencilerin konuşmadan gösterme veya vazgeçip konuşmaya başlama davranışları içinde olduğu gözlenmiştir. Ebeveyn formunda pilot uygulama yapılmamıştır.

4. Uygulamanın Yapılması: Her öğrenci ile yüz yüze ve bire bir olarak uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Her bir ölçüm işlemi 5-10 dakika arasında sürmüştür. Uygulamaya katılmak istemeyen 3 öğrenciye 'uygulamaya katılmak istememesinde bir sorun olmadığı' ifade edilerek teşekkür edilmiştir. Pilot uygulamada edinilen gözlem sonuçları doğrultusunda uygulamalar gerçekleştirilmiştir.

Ebeveyn formları okul öncesi öğretmenlerinin ölçek formlarını ebeveynlere ulaştırması yolu ile uygulanmıştır.

5. Etik Unsurlar: Çalışmada etik ilkeler gözetilerek, öğrenci velilerinden hem kendilerinin katılımı hem de çocuklarının katılımı için izin ve onam formu imzalamaları talep edilmiştir. Formlarda ölçekler hakkında yeterli ve net açıklamalar bulunmaktadır. Araştırmaya katılıp katılmama ve vazgeçme haklarının varlığı ifade edilmiştir. Ölçekler uygulanmadan önce Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve 17/01/2020 tarihli 15563195-302.08.01-E.6134 sayılı etik kurul izinleri alınmıştır. Özel eğitim kurulu raporu orta/ağır olan 12 öğrencinin verileri maddeleri ve bağlı olan seçenekleri anlamadıklarından dolayı araştırmaya dahil edilmemiştir. Ancak etik açıdan uygulamaya katılmak isteyen her öğrenciye ölçek uygulanmıştır. Ölçeğin orijinali olan PANAS-X (Watson ve Clark, 1999), ölçeğin kısaltılmış ve 6-18 yaş aralığına göre hem çocuklar hem de ebeveynlerine göre uyarlanmış hali olan PANAS-C ve PANAS-C-P (Ebesutani vd., 2012) için gereken izinler alınmıştır.

6. Verilerin Analiz Edilmesi: Veri analizi sürecinde SPSS 25 ve AMOS 24 paket programları kullanılmıştır. Çocuk Ölçeği ve Ebeveyn Formu'nda yapı geçerliğini belirlemek için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Güvenirliği için Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı, Spearman Brown ve Guttman iki yarı test korelasyonu hesaplanmıştır. Korelasyonlara dayalı madde analizi yöntemi ile maddelerin Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ve faktörler arası korelasyonları için Spearman Sıra Farkları Korelasyon Analizi hesaplanmıştır.

Bulgular

Kısaltılmış PANAS Çocuk Ölçeği ve Ebeveyn Formu orijinal ölçeklerinde iki faktör yapısı bulunmaktadır: Pozitif duygular ve negatif duygular. Bir ölçek uyarlama çalışması yapılırken orijinal ölçeğin faktör sayısı doğrultusunda analizler yapılmasına dikkat etmek gerekmektedir (Ben-Porath, 1990).

Çocuklar için Kısa Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği Bulguları

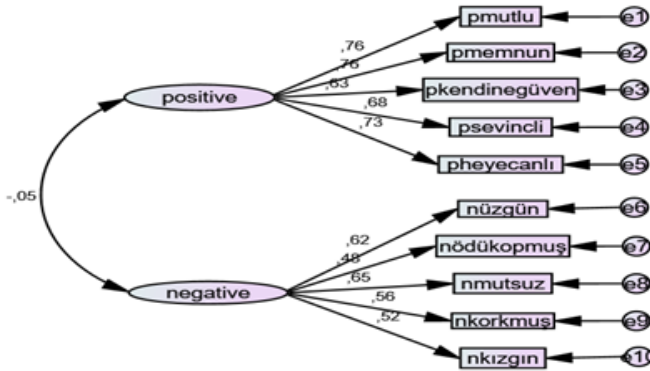
Çocuk Ölçeği için yapı geçerliği DFA kullanılarak yapılmış ve analiz sonuçları uyum indeksleri ve sınır değerleri ile karşılaştırılmıştır. DFA sonucu modelin uyum iyiliği katsayıları aşağıdaki gibidir.

Tablo 1. Kısa PANAS Çocuk Ölçeği Uyum İndeksleri ve Sınır Değerleri

Uyum İndeksleri	Ölçek	Sınır Değerler
χ^2/sd	1.397	$0 \leq \chi^2/sd \leq 2$ (Mükemmel Uyum)
RMSEA	.036	$.00 \leq RMSEA \leq .05$ (Mükemmel Uyum)
CFI	.98	$.95 \leq CFI \leq 1.00$ (Mükemmel Uyum)
NFI	.94	$.90 \leq NFI \leq .95$ (Kabul Edilebilir Uyum)
GFI	.97	$.95 \leq GFI \leq 1.00$ (Mükemmel Uyum)
AGFI	.95	$.90 \leq AGFI \leq 1.00$ (Mükemmel Uyum)
TLI	.98	$.95 \leq TLI \leq 1.00$ (Mükemmel Uyum)
RMR	.02	$<.05$ (Mükemmel Uyum)
IFI	.98	$.95 \leq IFI \leq 1.00$ (Mükemmel Uyum)
PNFI	.71	$.50 \leq PNFI \leq .95$ (Kabul Edilebilir Uyum)

DFA sonucu modelin uyum iyiliği katsayıları şöyledir: $\chi^2/sd=1.397$, $RMSEA=.036$, $CFI=.98$, $NFI=.94$, $TLI=.98$, $GFI=.97$, $AGFI=.95$, $RMR=.02$, $IFI=.98$, $PNFI=.71$. Bu sonuçlar doğrultusunda modelin mükemmel ve kabul edilebilir uyum iyiliği kat sayılarına sahip olduğu görülmektedir (Kline, 2011; Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller, 2003).

Kısa PANAS Çocuk Ölçeği'nin yapı geçerliği için uygulanan DFA ile ilgili Path diagramı Şekil 1'de verilmiştir:

Şekil 1. Çocuklar için Kısa Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği doğrulayıcı faktör analizine ilişkin Path diagramı.

Ölçeğin iç tutarlılığını belirlemek amacı ile Cronbach Alfa katsayısı ve maddelerin iki eşdeğer yarıya bölünmesi ile elde edilen güvenilirlik katsayıları hesaplanmış ve güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Kısa PANAS Çocuk Ölçeği Alfa ve Spearman Brown İki Yarı Test Güvenirliği

Çocuk Formu	PD Faktörü	ND Faktörü	Toplam
Alfa	.84	.70	.70
Spearman İki Yarı Test Korelasyonu	.84	.73	.80

Ölçeğin iç tutarlık güvenilirliğini belirlemek üzere yapılan analiz sonucunda Cronbach Alfa değerleri; pozitif duygu faktörü için $\alpha=.84$, negatif duygu faktörü için $\alpha=.70$ ve ölçeğin tamamı için $\alpha=.70$ olarak hesaplanmıştır. Ayrıca maddelerin iki eşdeğer yarıya bölünmesi ile elde edilen güvenilirlik katsayıları incelenmiştir. Spearman iki yarı test korelasyon değerleri; pozitif duygu faktörü için $S=.84$, negatif duygu faktörü için $S=.73$ ve ölçeğin tamamı için $S=.80$ olarak bulunmuştur.

Kısa PANAS Çocuk Ölçeği’nin korelasyonlara dayalı madde analizi yöntemi ile hesaplanan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı sonuçları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Kısa PANAS Çocuk Ölçeği Madde Analizi

Negatif Duygu Faktörleri ve Maddeleri	Madde-Toplam Korelasyonu	Pozitif Duygu Faktörleri ve Maddeleri	Madde-Toplam Korelasyonu
1- Üzgün	.49	2- Mutlu	.67
3- Ödül Kopmuş	.40	5- Memnun	.67
4- Mutsuz	.51	6- Kendine Güvenen	.57
7- Korkmuş	.47	8- Sevinçli	.62
9- Kızgın	.43	10- Heyecanlı	.67

Madde-toplam puan korelasyon katsayısı .30 kesme noktasının üzerinde bulunan maddeler, bireyleri iyi ayırt etmektedir (Büyüköztürk, 2013). Tablo 3 incelendiğinde, ölçekte yer alan maddelerin negatif duygu faktörü içinde .40 ve .51 arasında, pozitif duygu faktörü içinde .57 ve .67 arasında değiştiği görülmektedir. Madde-toplam puan korelasyon katsayıları hesaplanırken ölçeğin pozitif ve negatif duygu boyutları arasında ortogonal bir ilişki olabileceği fark edilmiştir. Duyguların boyutları arasında ortogonal bir ilişkinin görülebileceği Watson ve arkadaşları (1988) tarafından bild-

irilmiştir. Bu sebeple madde toplam puan korelasyon katsayıları faktörlerin kendi içinde hesaplanmış ve maddelerin .30 kesme noktasının üzerinde olduğu görülmüştür.

Madde analizi esnasında ortogonal bir ilişki olup olmadığını test etmek için ölçeğe ait faktörler arası korelasyonu hesaplanmıştır. İlk önce verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığı kontrol edilmiştir. Shapiro Wilk ve Kolmogorov-Smirnow test sonuçları, basıklık ve çarpıklık değerleri, histogram görselleri incelenmiş ve verilerin normal dağılım göstermediği görülmüştür (Büyüköztürk, 2013; Tabachnick ve Fidell, 2015). Bu sonuç doğrultusunda uygulanan korelasyon analizi bulguları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Kısa PANAS Çocuk Ölçeği Faktörler arası Spearman Sıra Farkları Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçek Faktörleri	Pozitif Duygu	Negatif Duygu	Toplam
Pozitif Duygu	-	-.016	.818**
Negatif Duygu	-.016	-	.526**

** $p < 0.01$

Korelasyon analizi sonucunda pozitif ve negatif duygu faktörleri arasında anlamlı bir ilişki görülmemiş, ölçeğin tamamı ile pozitif duygu faktörü arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki ($r=.818$; $p < .01$) ve ölçeğin tamamı ile negatif duygu faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki ($r=.526$; $p < .01$) olduğu bulunmuştur. Sonuç olarak Kısa PANAS Çocuk Ölçeği boyutları arasında ortogonal bir ilişki olabileceği görülmüştür (Watson vd., 1988).

Çocuklar İçin 10 Maddeli Pozitif ve Negatif Duygu Listesi Ebeveyn Formu

Bulguları: Kısa PANAS Ebeveyn Formu için doğrulayıcı faktör analizleri yapılmış olup elde edilen uyum iyiliği değerleri şu şekildedir: $\chi^2/sd=4.212$, RMSEA=.10, CFI=.85, NFI=.82, TLI=.80, GFI=.92, AGFI=.86, RMR=.05, IFI=.85, PNFI=.62. Bu bulgular doğrultusunda uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir aralıkta olmadığı görülmüştür (Kline, 2011; Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller, 2003). Aynı zamanda negatif duygu faktörü içerisinde bulunan 'ödü kopmuş' maddesinin standardize edilmiş regresyon katsayısı -.44 olarak tespit edilmiştir. Ardından modifikasyon yapılmış ve DFA uyum iyiliği değerleri şöyle bulunmuştur; $\chi^2/sd=2.419$, RMSEA=.069, CFI=.94, NFI=.90, TLI=.91, GFI=.95, AGFI=.92, RMR=.04, IFI=.94, PNFI=.64. Bu sonuçlar için uyum iyiliği kat sayıları kabul edilebilir değerlere sahip

olsa da (Kline, 2011; Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller, 2003), modifikasyon yapılmış negatif duygu faktörü içerisinde yer alan 'ödü kopmuş' maddesi standardize edilmiş regresyon katsayısı $-.33$, madde toplam puan korelasyon katsayısı ise $-.36$ olarak bulunmuştur. Maddenin toplam puan korelasyon katsayısı değerinin eksi olarak görülmesi maddenin ölçülmek istenen özelliği ölçmediği anlamına gelmektedir (Kırloğlu ve Karakuş, 2019). Bu gerekçeyle 'ödü kopmuş' maddesi ölçeğin Negatif Duygu boyutundan çıkarılmıştır. Bilindiği üzere, faktör yükleri ve madde toplam puan korelasyon incelemeleri sonucu bazı maddelerin amaçlanan doğrultuda çalışmadığı tespit edildiğinde bu maddeler ölçekten çıkarılmalı ve model tekrar test edilmelidir (Güngör, 2016). Bir maddenin çıkarılmasının ardından, ikinci bir DFA yapılmış ve modelin uyum iyiliği katsayıları $\chi^2/sd=2.495$, $RMSEA=.071$, $CFI=.94$, $NFI=.90$, $TLI=.91$, $GFI=.96$, $AGFI=.92$, $RMR=.04$, $IFI=.94$, $PNFI=.65$ olarak bulunmuştur. Aynı örneklemde aynı değişkenlerin ölçüldüğü AIC Modeli, örneklem büyüklüğünü de hesaba katan CAIC Modeli ve beklenen çapraz geçerlilik indeksi ECVI bulguları incelendiğinde de 9 maddeli modelin en düşük değerleri gösterdiği görülmüştür. Bu sonuç doğrultusunda 9 maddeli modelin mükemmel ve kabul edilebilir uyum iyiliği kat sayılarına sahip olduğu görülmektedir (Kline, 2011; Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller, 2003). Ölçeğin 10 maddeli ve 9 maddeli yapısının uyum iyiliği değerlerinin karşılaştırıldığı Tablo 5 aşağıda sunulmuştur.

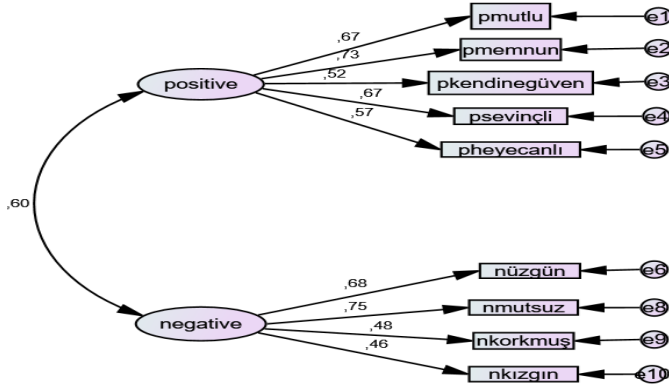
Tablo 5. Kısa PANAS Ebeveyn Formu Uyum İndeksleri ve Sınır Değerleri

Uyum Kriterleri	10 Madde	10 Madde	9 Madde	Mükemmel (M) ve Normal (N) Uyum Ölçütleri
	İlk Model	MI	Madde	
χ^2/sd	4.212	2.419	2.495	$0 \leq \chi^2/sd \leq 2$ (M) $2 \leq \chi^2/sd \leq 3$ (N)
RMSEA	.10	.069	.07	$.00 \leq RMSEA \leq .05$ (M) $.05 \leq RMSEA \leq .08$ (N)
CFI	.85	.94	.94	$.95 \leq CFI \leq 1.00$ (M) $.90 \leq CFI \leq .95$ (N)
NFI	.82	.90	.90	$.95 \leq NFI \leq 1.00$ (M) $.90 \leq NFI \leq .95$ (N)
GFI	.92	.95	.96	$.95 \leq GFI \leq 1.00$ (M) $.90 \leq GFI \leq .95$ (N)
AGFI	.86	.92	.92	$.90 \leq AGFI \leq 1.00$ (M) $.85 \leq AGFI \leq .90$ (N)
TLI	.80	.91	.91	$.95 \leq TLI \leq 1.00$ (M) $.90 \leq TLI \leq .95$ (N)

PANAS-C (Çocuk) ve PANAS-C-P (Ebeveyn) Ölçeklerinin Türk Kültürü'ne Uyarlanması:
Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

RMR	.05	.04	.04	.00 ≤ SRMR ≤ .05 (M) .05 ≤ SRMR ≤ .10 (N)
IFI	.85	.94	.94	.95 ≤ IFI ≤ 1.00 (M) .90 ≤ IFI ≤ .95 (N)
PNFI	.62	.64	.65	.50 ≤ PNFI ≤ .95 (M) .95 ≤ PNFI ≤ 1.00 (N)
Kısıtlı Uyum İndeksleri				
AIC	185.221	123.424	102.879	Karşılaştırma Modelin AIC değerinden daha düşük
CAIC	284.071	231.687	192.314	Karşılaştırma Modelin CAIC değerinden daha düşük
EVCI	.617	.411	.343	Karşılaştırma Modelin CAIC değerinden daha düşük

Kısa PANAS Ebeveyn Formu'nun DFA ile ilgili path diagramı Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. Kısa PANAS Ebeveyn Formu Doğrulamalı faktör analizine ilişkin path diagramı.

Kısa PANAS Ebeveyn Formu'nun iç tutarlılığını belirlemek amacı ile Cronbach alfa katsayısı hesaplanmıştır. Ayrıca maddelerin iki eşdeğer yarıya bölünmesi ile elde edilen güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. Ebeveyn Formu'na ait güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Kısa PANAS Ebeveyn Formu Alfa ve Spearman Brown İki Yarı Test Güvenirliği

Ebeveyn Formu	Pozitif Duygu	Negatif Duygu	Toplam
Alfa	.76	.66	.78
Spearman İki Yarı Test Korelasyonu	.78	.71	.79

Ebeveyn Formu'nun iç tutarlık güvenilirliğini belirlemek üzere yapılan analiz sonucunda Cronbach Alpha değerleri; pozitif duygu faktörü için $\alpha=.76$, negatif duygu faktörü için $\alpha=.66$ ve ölçeğin tamamı için $\alpha=.78$ olarak hesaplanmıştır. Bunun yanında maddelerin iki eşdeğer yarıya bölünmesi ile elde edilen güvenilirlik katsayıları incelenmiştir. Spearman iki yarı test korelasyon değerleri; pozitif duygu faktörü için $S=.78$, negatif duygu faktörü için $S=.71$ ve ölçeğin tamamı için $S=.79$ olarak bulunmuştur. Özdamar (2002) cronbach alfa değeri .61 ve .80 arasında olan ölçeğin, ölçüm güvenirliliğinin orta güvenilirlik katsayısına sahip olduğunu bildirmektedir.

Kısa PANAS Ebeveyn Formu'nun korelasyonlara dayalı madde analizi yöntemi için hesaplanan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Kısa PANAS Ebeveyn Formu Madde Analizi

Negatif Faktörleri ve Maddeleri	Duygu Madde-Toplam Korelasyonu	Pozitif Duygu Faktörleri ve Maddeleri	Madde-Toplam Korelasyonu
1- Üzgün	.50	2- Mutlu	.57
3- Mutsuz	.53	4- Memnun	.59
6- Korkmuş	.40	5- Kendine Güvenen	.45
8- Kızgın	.30	7- Sevinçli	.53
		9- Heyecanlı	.38

Tablo 7 incelendiğinde, ölçekte yer alan maddelerin .30 ve .59 arasında değiştiği görülmektedir. Madde toplam puan korelasyon katsayısı .30 ve üzerinde bulunan maddeler bireyleri iyi ayırt etmektedir (Büyüköztürk, 2013). Sonuç olarak ölçek maddelerinin ayırt edici olduğu görülmektedir.

Kısa PANAS Ebeveyn Formu'nun faktörler arası korelasyon değerleri hesaplanmıştır. Öncelikle Shapiro Wilk ve Kolmogorov-Smirnow test sonuçları, basıklık ve çarpıklık değerleri ve histogram görselleri incelenmiş ve sonuç olarak verilerin normal dağılım göstermediği görülmüştür (Büyüköztürk, 2013; Tabachnick ve Fidell, 2015). Bu doğrultuda uygulanan korelasyon analizi bulguları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Kısa PANAS Ebeveyn Formu Faktörlerinin Spearman Sıra Farkları Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçek Faktörleri	Pozitif Duygu	Negatif Duygu	Toplam
Pozitif Duygu	-	-.382**	.840**
Negatif Duygu	-.382**	-	.799**

** $p<0.01$

Korelasyon analizi sonucunda pozitif duygu faktörü ile negatif duygu faktörü arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki ($r=-.382$; $p<.01$), ölçeğin tamamı ile pozitif duygu faktörü arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki ($r=.840$; $p<.01$) ve ölçeğin tamamı ile negatif duygu faktörü arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki ($r=.799$; $p<.01$) olduğu görülmüştür. Ölçeğin çocuk versiyonunda görülen faktörler arası ortagonal ilişki, ölçeğin ebeveyn versiyonunda görülmemiştir.

Sonuç ve Tartışma

Bu ölçek uyarlama çalışmasının amacı okul öncesi öğrencilerinin yaşadıkları pozitif ve negatif duyguların değerlendirilmesi amacıyla geliştirilen kısaltılmış PANAS Çocuk Ölçeği ve Ebeveyn Formu versiyonlarının (Ebesutani vd., 2012) Türkçe'ye uyarlanması ve Türk Kültürü'nde sınanmasıdır.

Ölçeklerin uyarlanması sürecinde öncelikli olarak literatür taraması yapılarak çeviri çalışması yürütülmüştür. Hem dil eşdeğerliği hem de duygunun kültürümüzde anlaşılabilirliği adına 4 öğretim üyesi ve 4 okul öncesi öğretmeninin görüşleri alınmıştır. Çocuk Ölçeği'nin okul öncesi öğrencilerine uygulanması esnasında kolaylık ve anlaşılabilirlik sağlamak amacıyla emojiiler kullanılmış, bu amaçla 4 öğretim üyesinden değerlendirme alınmıştır. Ardından beş okul öncesi öğretmenin emojiilere bakarak tanımlamaları ve diğer beşinin ise emojiiler ile yazılı duygu tanımlarını eşleştirmeleri istenmiştir. Ölçek uygulanmak üzere tamamlandıktan sonra pilot uygulama ve ardından asıl uygulama gerçekleştirilmiştir. Okul öncesinden 312 öğrenciye çocuk ve 301 veliye ebeveyn formu uygulanmış ve değerlendirme sürecine geçilmiştir.

İlk olarak ölçeklerin yapı geçerliği incelenmiş ve orijinal formlarında bulunan iki boyutlu yapı doğrulayıcı faktör analizi kullanılarak doğrulanmıştır. Çocuk Ölçeği için DFA iki boyutlu modeline ait uyum iyiliği değerleri uyum ölçütleriyle karşılaştırılmış ve kabul edilebilir değer aralığında olduğu görülmüştür. Ebeveyn Formu için ise iki ayrı doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Ölçeğin 10 maddeli ve iki boyutlu orijinal yapısının test edilmesine yönelik olarak yapılan ilk analizde, uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir sınırların altında olması ve negatif duygu

boyutunda yer alan bir maddenin standardize edilmiş regresyon katsayısı ve madde toplam puan katsayısının eksi değere sahip olmasından dolayı maddenin çıkarılmasına karar verilmiştir. Ölçeğin 9 maddeli ve iki boyutlu yapının incelenmesi için yapılan ikinci DFA sonuçları kabul edilebilir uyum iyiliği değerleri vermiş ve iki modelin karşılaştırılmasına yönelik değerler incelendiğinde, 9 maddeli yapı için daha iyi uyum iyiliği değerleri elde edilmiştir. Sonuç olarak ölçeğin Türkçe formunun 9 maddeli ve iki boyutlu yapısı doğrulanmıştır.

Ölçeklerin iç tutarlılığını belirlemek amacıyla güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Kısa PANAS Çocuk Ölçeği'nin Cronbach alfa değerleri; pozitif duygu faktörü, negatif duygu faktörü ve ölçeğin tamamı için sırasıyla $\alpha=.84$, $\alpha=.70$ ve $\alpha=.70$ olarak hesaplanmıştır. Aynı zamanda maddelerin iki eşdeğer yarıya bölünmesi ile elde edilen güvenilirlik katsayıları incelenmiştir. Spearman iki yarı test korelasyon değerleri pozitif duygu faktörü, negatif duygu faktörü ve ölçeğin tamamı için sırasıyla $S=.84$, $S=.73$ ve $S=.80$ olarak bulunmuştur. Ebesutani ve arkadaşları (2012) tarafından kısaltılan PANAS-C (Çocuk) ölçeğinin pozitif duygu faktörü Cronbach alfa katsayısı .86 ve negatif duygu faktörü Cronbach alfa katsayısı .82 olarak hesaplanmıştır. Shoshani ve Slone (2017) tarafından okul öncesi için geliştirilen programın etkililiğini ölçmek amacıyla yapılan bir çalışmada PANAS-C (Çocuk) ölçeğinin pozitif ve negatif duygu alt ölçekleri için alfa katsayıları sırasıyla .89 ve .86 olarak bulunmuştur. Bu araştırma sonuçları ile karşılaştırıldığında kısaltılmış PANAS Çocuk Ölçeği alt boyutları güvenilirlik değerlerinin nispeten düşük olduğu söylenebilir. Ayrıca Özdamar (2002) Cronbach alfa değeri .61 ve .80 arasında olan ölçeğin ölçüm güvenilirliğinin orta, .81 ve üstü olan ölçeğin ölçüm güvenilirliğinin yüksek güvenilirlik katsayısına sahip olduğunu belirtmektedir. Özdamar'ın belirttiği ölçütlere göre değerlendirildiğinde, pozitif duygu faktörü puanlarının güveniliğinin yüksek, negatif duygu faktörü ile ölçeğin tamamına ilişkin puanlarının güvenirliliğinin orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Kısa PANAS Ebeveyn Formu Cronbach alfa değerleri pozitif duygu faktörü, negatif duygu faktörü ve ölçeğin tamamı için sırasıyla $\alpha=.76$, $\alpha=.66$ ve $\alpha=.78$ olarak bulunmuştur. Spearman iki yarı test korelasyon değerleri pozitif duygu faktörü, negatif duygu faktörü ve ölçeğin tamamı için sırasıyla $S=.78$, $S=.71$ ve $S=.79$ olarak hesaplanmıştır. Ebesutani ve arkadaşları (2012) tarafından kısaltılan PANAS-C-P (Ebeveyn) ölçeğinin pozitif duygu

faktörü Cronbach alfa katsayısı .85 ve negatif duygu faktörü Cronbach alfa katsayısı .83 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar ile karşılaştırıldığında ise Ebeveyn Formu'nun güvenilirlik değerlerinin görece düşük olduğu söylenebilir. Ayrıca Özdamar (2002) tarafından belirtilen güvenilirlik değerleri göz önünde bulundurulduğunda pozitif duygu faktörü, negatif duygu faktörü ve ölçeğin tamamı için ölçüm güvenilirliklerinin orta değer aralığında yer aldığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında ölçeklerin madde toplam puan korelasyon katsayıları incelenmiştir. Çocuk Ölçeği madde toplam puan korelasyon katsayıları faktörlerin kendi içinde hesaplanmış olup elde edilen değerlerin .30 kesme noktasının üstünde olduğu bulanarak maddelerin ayırt edici olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Verilerin normal dağılmaması dikkate alınarak yapılan Spearman Sıra Farkları Korelasyon analizi sonucunda pozitif ve negatif duygu faktörleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ölçeğin tamamı ile pozitif duygu faktörü arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki ve ölçeğin tamamı ile negatif duygu faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ebesutani ve arkadaşları (2012) PANAS ölçeğinin çocuk versiyonu için maddeler arası korelasyon sonuçlarını kısaltılmış ve orjinal ölçek (Laurent vd., 1999) ile karşılaştırmıştır. Buna göre maddeler arası korelasyon değerleri hesaplanmış olup, kısa 5 maddeli pozitif duygu ölçeği için .55 ve orjinal pozitif duygu ölçeği için .39; kısa 5 maddeli negatif duygu ölçeği için .47 ve orjinal negatif duygu ölçeği için .37 olarak bildirilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda PANAS-C (Çocuk) ölçeğinin orjinal ölçeğe göre daha yüksek ortalama maddeler arası korelasyon değerleri verdiği görülmüştür. Bununla birlikte PANAS-C kısa negatif ve pozitif duygu ölçekleri arasındaki korelasyon $-.13$ ($p < .01$) olarak bulunmuştur (Ebesutani vd., 2012). Laurent ve arkadaşları (1999) tarafından geliştirilen 12 maddeli pozitif ve 15 maddeli negatif duygu boyutu yer alan PANAS-C ölçeği korelasyon analizi sonucunda da pozitif ve negatif duygu boyutları arasındaki ilişkinin zayıf ve negatif yönde olduğu bildirilmiştir. Bu araştırmanın sonucuna göre ise Watson ve arkadaşlarının (1988) araştırmalarında belirtildiği şekilde pozitif ve negatif duygu boyutları arasında ortogonal bir ilişki olabileceği görüşü desteklenmektedir.

Ebeveyn Formu'nun madde toplam puan korelasyon katsayıları bir madde hariç .20 kesme noktasının üstünde bulunmuş, ölçeğin diğer mad-

delerinde maddelerin ayırt edici olduğu görülmüştür. Büyüköztürk (2013) madde toplam puan korelasyon katsayısı .30'un üzerinde bulunan maddelerin bireyleri iyi ayırt ettiğini ve .20 kesme noktasının altında olan maddelerin ölçekten çıkarılması gerektiğini belirtmektedir. Ardından verilerin normal dağılım göstermediği görülmüş ve Spearman Sıra Farkları Korelasyon analizi ile faktörler arası ilişkileri incelenmiştir. Pozitif duygu faktörü ile negatif duygu faktörü arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki, ölçeğin tamamı ile pozitif duygu faktörü arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki ve ölçeğin tamamı ile negatif duygu faktörü arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ebesutani ve arkadaşları (2012) PANAS-C-P (Ebeveyn) ölçeğinin maddeler arası korelasyon sonucunu kısaltılmış ve orjinal ölçek (Ebesutani vd., 2011) ile karşılaştırmıştır. Buna göre maddeler arası korelasyon değerlerinin kısa 5 maddeli pozitif duygu ölçeği için .63 ve orjinal pozitif duygu ölçeği için .48; kısa 5 maddeli negatif duygu ölçeği için .50 ve orjinal negatif duygu ölçeği için .46 olduğu bildirilmiştir. Yine bu sonuçlar doğrultusunda PANAS-C-P (Ebeveyn) ölçeğinin orjinal ölçeğe göre daha yüksek ortalama maddeler arası korelasyon değerleri verdiği görülmüştür. Bununla birlikte PANAS-C-P kısa negatif ve pozitif duygu ölçekleri arasında zayıf düzeyde ve negatif ($r=-.14$, $p < .01$) bir ilişki olduğu görülmüştür (Ebesutani vd., 2012). Bu araştırmada da pozitif ve negatif duygu faktörleri arasında negatif yönde orta düzeyde bir ilişki ($r=-.382$; $p < .01$) olduğu bulunmuş, Ebesutani ve arkadaşlarının (2012) bulgularına benzer olduğu görülmüştür.

Laurent ve arkadaşları (1999) 27 maddeli PANAS-C (Çocuk) ölçeği geliştirme çalışmalarını klinik ve klinik olmayan örneklemeler üzerinde gerçekleştirmiştir. Aynı şekilde Ebesutani ve arkadaşları (2012) PANAS-C ve PANAS-C-P ölçeklerinin kısaltılmış versiyonları sayesinde okullarda ve klinik çalışmalarda kullanılabilir, daha hızlı ve doğru veri sağlayabilecek ölçekler edinildiğini bildirmiştir. Değerlendirme yapmak sonradan uygulanması tasarlanan çalışmalar için ön koşuldur (Southam-Gerow, 2014). Ülkemizde de gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde okul öncesi dönem çocuklarının duygularını tanımaya ve düzenlemeye yönelik ölçeklerin uyarlandığı ve bu ölçekleri kullanarak çeşitli araştırmaların gerçekleştirildiği görülmektedir (Altan, 2006; Arda, 2011; Ecirli ve Ogelman, 2015; Ergan, 2018; Liman, 2020; Özyürek, 2017). Örneğin öğrencilerin duygu düzenleme

stratejilerini 5-6 yaş grubu öğrenciler arasında ölçen bir ölçeğin ilk uygulamasında güvenilirlik değeri sunulan ve söylenen stratejilerde sırasıyla $\alpha = .75$ ve $\alpha = .70$ olarak bulunmuştur (Ecirli ve Ogelman, 2015). Arda (2011) tarafından Kusche Duygu Envanteri uyarlanmış ve çocukların duyguları tanıma ile duyguları okuma becerilerinin değerlendirildiği ölçek için Cronbach alfa katsayısı $.84$ olarak bulunmuştur. Veriler okul öncesi öğrencilerinin kendilerinden elde edildiğinde uygulama süreci uzun olmaktadır. Ayrıca güvenilirlik sonuçlarında orta ve yüksek değer aralığında olduğu görülebilmektedir. PANAS-C ile ilgili yurt dışı araştırmalar incelendiğinde ise 10 Maddeli PANAS-C versiyonunun 24, 26, 27 ve 28 maddeli versiyonlarına göre daha iyi performans gösterdiği ve PANAS-C'nin kültürel olarak farklı örnekler için kullanılabileceği belirtilmiştir (Wróbel, Finogenow, Szymańska ve Laurent, 2019). Ayrıca 7-12 yaş arası öğrencilerde PANAS-C34'ün çocukların öznel iyi oluşlarının araştırılmasında fayda sağlayacağı ifade edilmiştir (Giacomoni ve Hutz 2006). PANAS-C34 ile PANAS-C8 (eğlenceli, neşeli, memnun, sevinçli, sıkılmış, aşağılanmış, incinmiş, tedirgin) modellerinin karşılaştırılması sonucu ölçeğin kısa formunun daha az maddeye sahip olmasına rağmen içerik geçerliliği açısından eşdeğerliğini koruduğu ifade edilmiştir (Dama'sio, Pacico, Poletto ve Koller, 2012).

Sonuç olarak, çalışma kapsamında geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgular, Kısa PANAS Çocuk ve Kısa PANAS Ebeveyn 9 Maddeli formunun geçerli ve güvenilir ölçme araçları olduğunu göstermektedir. Böylelikle, Türk kültüründe 5-6 yaş grubu okul öncesi öğrencilerinin pozitif ve negatif duygularını değerlendirmeye imkan veren iki ölçme aracı alan yazına kazandırılmıştır.

Bu araştırmanın alan yazına katkıları yanında bazı sınırlılıkları mevcuttur. Ölçekler okul öncesi düzeyde bulunan 5-6 yaş grubu öğrencilere yönelik olarak uyarlanmıştır. Her öğrenci ile yüz yüze ve bire bir olarak uygulamaların gerçekleştirilmesi, uygulama işleminin uzun süreçte (bu araştırma için 3-4 ay) tamamlanmasına neden olmaktadır. Diğer araştırmacıların PANAS ölçeklerini uyarlarken kullandıkları uygulama süreçleri ve biçimleri incelenmiştir. Shoshani ve Slone (2017) öğrencileri tek tek alarak ve uygulamalarını bilgisayar kullanarak gerçekleştirmiştir. Ebesutani ve arkadaşları (2012) 6-18 yaş öğrencilerine çocuk versiyonu olan PANAS-C'yi uygularken okumakta ya da doldurmakta sorun yaşayan öğrencilere yardım etmişlerdir. Bu ölçek için sonra gerçekleştirilecek uygulamalarda

ölçeğin uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla öğrencilere eğitim vermek suretiyle grup olarak uygulama yapabilme durumu değerlendirilebilir.

Ayrıca çocuk formunda uygulama yaparken işlem kısmında belirtilen durumlara dikkat edilmelidir. Konuşmak istemeyen, acıkmış, uykusu gelmiş, hastalanmış, bir olaya kafası takılmış ve konuşmaya ihtiyacı olan öğrenciler ile gerçekleştirilecek uygulamaların bir sonraki zamana ertelenmesi önerilmektedir. Bu araştırmada İngilizcesi 'scared' olan ve 'ödü kopmuş' olarak çevrilen madde için 'ürkmüş-ödü kopmuş- çok korkmuş' şeklinde çeviriler değerlendirilmiş ancak 'korkmuş' kelimesinin tekrar edilmemesi için 'çok korkmuş' kelimesi ve okul öncesi öğrencilerinin anlamayacakları sebebi ile 'ürkmüş' kelimesi önerilmemiştir. Ancak ileride gerçekleştirilecek araştırmalarda Ebeveyn formundan çıkarılan 'ödü kopmuş' maddesi için çeviri işlemi tekrar değerlendirilebilir. Bununla birlikte ruh sağlığı alanında gerçekleştirilecek araştırmalar için ölçeklerin klinik referanslı doğrulama analizleri yapılabilir.

EXTENDED ABSTRACT

**Adaptation of PANAS-C (Child) and PANAS-C-P
(Parent) Scales to Turkish Culture: Validity and Re-
liability Study**

*

Derya Sarı- Aslı Uz Baş
MONE-Dokuz Eylül Üniversitesi

Understanding the effects of emotions has an important place in child development. Preschool children are able to recognize and understand emotions. Five-year-old children can control their emotions, and six-year-olds express their emotions easily. In respect to describing emotions, two dimensions are suggested as positive and negative emotions. Positive emotion indicates how joyful, active and alert a person feels. A high positive emotion is seen as a state of higher energy, concentration, and pleasurable participation. Low positive emotion is seen in the form of sadness and lethargy. Negative emotion includes moods such as anger, contempt, disgust, guilt, fear, and nervousness. Low negative emotion is seen with calmness and peace. In Turkish literature, no measurement tool was found to evaluate the dimensions of emotions at the pre-school level. For these reasons, the aim of this study is to adapt 'The Parent Version of the 10-Item Positive and Negative Affect Schedule for Children' and 'The Shortened Positive and Negative Affect Scale for Children' to Turkish Culture and to examine their validity and reliability.

During the process, the literature was scanned, the scales were translated, arrangements was done according to pre-school students and a pilot application was made. The study group of the research consists of 5-6 year old students and their parents who are educated in two different independent kindergartens in the 2019-2020 academic year. Child Scale was applied to 312 pre-school students and Parent Form was applied to 301 parents.

The construct validity of the Child Scale were analyzed by CFA, and the reliability coefficients were calculated. The coefficients of goodness of fit of the model as a result of CFA are as follows: $\chi^2/sd=1.397$, RMSEA=.036, CFI=.98, NFI=.94, TLI=.98, GFI=.97, AGFI=.95, RMR=.02 ,

IFI=.98, PNFI=.71. and in line with these results, it is seen that the model has excellent and acceptable goodness-of-fit coefficients. As a result of the analysis performed to determine the internal consistency reliability, the Cronbach Alpha values were; $\alpha=.84$ for positive affect factor, $\alpha=.70$ for negative affect factor and $\alpha=.70$ for the whole scale.

The construct validity of the Parent Form were analyzed by CFA, and the reliability coefficients were calculated. The first confirmatory factor analyzes for the Parent Form were not within the acceptable range. Then, the modification was made and the coefficients of goodness of fit for CFA values of goodness of fit were found to have acceptable values. However, the standardized regression coefficient for the 'scared' item, which is included in the negative emotion factor, was found to be -.33, and the item-total score correlation coefficient to be -.36. After removing one item, a second CFA was performed and the model's goodness-of-fit coefficients were $\chi^2/sd=2.495$, RMSEA=.071, CFI=.94, NFI=.90, TLI=.91, GFI=.96, AGFI=.92, RMR=.04, IFI=.94, PNFI=.65. When the AIC Model, CAIC Model and ECVI findings were examined, it was seen that the 9-item model showed the lowest values. In line with this result, it is seen that the 9-item model has excellent and acceptable goodness-of-fit coefficients. As a result of the analysis performed to determine the internal consistency reliability, Cronbach Alpha values; $\alpha=.76$ for positive affect factor, $\alpha=.66$ for negative affect factor and $\alpha=.78$ for the whole scale.

In addition, item-total score correlation coefficients of the scales were examined. Child Scale and 9-Item Parent Scale item-total score correlation coefficients were calculated within the factors themselves. It was found that the values obtained were above the cut-off point of .30, and it was concluded that the items were distinctive.

As a result of the correlation analysis performed in the child scale, no significant relationship was found between positive and negative affect factors. It was observed that there was a highly significant positive correlation between the whole scale and the positive affect factor ($r=.818$; $p<.01$), and a moderately significant positive correlation between the whole scale and the negative affect factor ($r=.526$; $p<.01$). In the parent form, there was a moderately significant negative correlation between the positive affect factor and the negative affect factor ($r=-.382$; $p<.01$), a highly significant positive correlation between the whole scale and the

positive affect factor ($r=.840$; $p<.01$), and a highly significant positive correlation between the whole scale and the negative affect factor ($r=.799$; $p<.01$). In line with these results, there is an orthogonal relationship between negative and positive affect factors in the child scale, while there is a negative relationship in the parent form.

In addition, researchers need to be careful in the procedure section for the child form. Due to the needs of the children and the characteristics of the developmental period, it may be recommended to postpone the applications to the next time. In future studies, the translation process can be re-evaluated for an item removed from the Parent Form and Clinic-referred validation analyzes of the scales can be performed with diagnosed pediatric patients.

In conclusion, the findings obtained from the validity and reliability studies within the scope of the study show that the PANAS-C (Child) and PANAS-C-P (Parent) 9-item forms are valid and reliable measurement tools. Thus, two measurement tools that allow to evaluate the positive and negative emotions of 5-6 year old preschool students in Turkish culture.

Kaynakça / References

- Alford, Z. ve Mathew, A. W. (2015). Positive School Psychology. M. A. White ve A. S. Murry (Der.). *Evidence-Based Approaches in Positive Education; Implementing a Strategic Framework For Well-being in Schools* içinde (s.93-107). Australia: Springer.
- Altan, Ö. (2006). *The effects of maternal socialization and temperament on children's emotion regulation*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Koç Üniversitesi, İstanbul.
- Arda, T. B. (2011). *Alternatif düşünme stratejilerinin desteklenmesi programının okul öncesi çocuklarının sosyal becerileri üzeri etkililiğinin değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Ben-Porath, Y. S. (1990). Cross-cultural assessment of personality: The case for replicatory factor analysis. In J. N. Butcher ve C. D. Spielberger (Ed.). *Advances in personality assessment* içinde (Cilt.8, s.1-26). Hillsdale, NJ:Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

- Büyüköztürk, Ş. (2013). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum*. (18. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Çapık, C., Gözüm, S. ve Aksayan, S. (2018). Kültürlerarası ölçek uyarlama aşamaları, dil ve kültür uyarlaması: Güncellenmiş rehber. *FNJN Florence Nightingale Journal of Nursing*, 26(3), 199-210. <https://doi.org/10.26650/FNJN397481>.
- Casuso, L., Gargurevich, R., Van den Noortgate, W. ve Van den Bergh, O. (2016). Psychometric properties of the Positive and Negative Affect Scale for Children (PANAS-C) in Peru. *Interamerican Journal of Psychology*, 50(2), 170-185.
- Çelik, E., Tuğrul, B. ve Yalçın, S. S. (2002). Dört-altı yaşlar arasındaki anaokulu çocuklarının duygusal yüz ifadesiyle kendilerini, anne-babalarını ve öğretmenlerini algılaması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 29-39.
- Crawford, J. R. and Henry, J. D. (2004). The Positive and Negative Affect Schedule (PANAS): Construct validity, measurement properties and normative data in a large non-clinical sample. *British Journal of Clinical Psychology*, 43, 245-265.
- Dama'sio, B. F., Pacico, J. C., Poletto, M. and Koller, S. H. (2012). Refinement and Psychometric Properties of the Eight-Item Brazilian Positive and Negative Affective Schedule for Children (PANAS-C8). *Journal of Happiness Studies*, 14(4), 1363-1378. DOI: 10.1007/s10902-012-9383-x.
- Damon, W. and Eisenberg, N. (2006). *Handbook of child psychology: social, emotional, and personality development*. (5. bs.). Kanada: John Wiley&Sons, Inc.
- Demirci, İ. ve Ekşi, F. (2015). Ergenler için beş boyutlu iyi oluş modeli:EPOCH Ölçeği'nin Türkçe Formu'nun geçerliği ve güvenilirliği. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 9-30.
- Demirci, İ., Ekşi, H., Dinçer, D. ve Kardeş, S. (2017). Beş boyutlu iyi oluş modeli: PERMA Ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 5(1), 60-77.
- Díaz-García, A., González-Robles, A., Mor, S., Mira, A., Quero, S., García-Palacios, A., and Botella, C. (2020). Positive and Negative Affect Schedule (PANAS): Psychometric properties of the online Spanish version in a clinical sample with emotional disorders. *BMC Psychiatry*, 20(1), 56. doi: 10.1186/s12888-020-2472-1.
- Ebesutani, C., Okamura, K., Higa-McMillan, C. and Chorpita, B. F. (2011). A Psychometric analysis of the Positive and Negative Affect Schedule for Chil-

- dren – Parent Version in a school sample. *Psychological Assessment*, 23(2), 406-16.
- Ebesutani, C., Regan, J., Smith, A., Reise, S., Higa-McMillan, C. and Chorpita, B. F. (2012). The 10-Item positive and negative affect schedule for children, child and parent shortened versions. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 34(2), 191–203. doi: 10.1007/s10862-011-9273-2.
- Ecirli, H. ve Ogelman, H. G. (2015). Beş-Altı Yaş Çocukları İçin Duygu Düzenleme Stratejileri Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, 4(13), 85-100.
- Erdoğan, Ş. (2016). *Duygusal Yüz İfadelerinin ve Uyarıcı Sunum Süresinin Zaman Algısına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ersan, C. (2018). Okul Öncesi Dönem Çocukları için Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği: Bir Uyarılma Çalışması. *INES Education and Social Science Congress*, Antalya, 270.
- Filliozat, I., Limousin, V. and Veille, E. (2020). *Duygularım-Oynuyorum ve Kendimi Tanıyorum*. (Çev. B. Targaç). (4. bs.). İstanbul: Domingo. (Orjinal eserin yayın tarihi 2016).
- Forbes, E. E. and Dahl, E. D. (2005). Neural systems of positive affect: relevance to understanding child and adolescent depression?. *Development and Psychopathology*, 17(3), 827-850.
- Fowler, J. H., & Christakis, N. A. (2008). Dynamic spread of happiness in a large social network: longitudinal analysis over 20 years in the Framingham Heart Study. *BMJ (Clinical research ed.)*, 337, a2338. <https://doi.org/10.1136/bmj.a2338>.
- Fredrickson, B. (2009). *Positivity: Groundbreaking research reveals how to embrace the hidden strength of positive emotions, overcome negativity, and thrive*. Crown Publishers/Random House.
- Fredrickson, B. L. (1998). What good are positive emotions? *Review of General Psychology*, 2, 300-319.
- Fredrickson, B. L. (2000). Cultivating positive emotions to optimize health and well-being. *Prevention & Treatment*, 31, 1-25.
- Fredrickson, B. L. (2001). The role of positive emotions in positive psychology: The broaden-and-build theory of positive emotions. *American psychologist*, 56(3), 218-226. DOI: 10.1037/0003-066X.56.3.218.
- Gençöz, T. (2000). Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(46), 19-26.

- Giacomoni, C. H. and Hutz, C. S. (2006). Escala de Afeto Positivo e Negativo para crianças: Estudo de construção e validação (Positive and Negative Affect Scale for Children: Construction and validation study). *Revista Semestral da Associação Brasileira de Psicologia Escolar e Educacional (ABRABEE)*, 10(2), 235-245.
- Goleman, D. (2004). *Duygusal zeka, neden IQ'dan daha önemlidir?*. (Çev. B. Seçkin Yüksel). İstanbul: Varlık Yayınları. (Orjinal eserin yayın tarihi 1995).
- Güngör, D. (2016). Psikolojide ölçme araçlarının geliştirilmesi ve uygulanması kılavuzu. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(38), 104-112.
- Hefferon, K. and Boniwell, I. (2018), *Pozitif Psikoloji Kuram, Araştırma ve Uygulamalar*. (Çev. T. Doğan). Ankara: Nobel Yayınları. (Orjinal eserin yayın tarihi 2011).
- Hyman, S. (2013). *Fear and Anxiety*. New York: Routledge.
- Izard, C. E. (2002). Translating emotion theory and research into preventive interventions. *Psychology Bulletin*, 128(5), 796-824.
- Izard, C. E. and Harris, P. (1995). Emotional development and developmental psychopathology. D. Cicchetti ve D. J. Cohen (Der.), *Wiley series on personality processes. Developmental psychopathology, Theory and methods* içinde (Cilt 1, s.467-503). John Wiley & Sons.
- Jovanović, V. and Gavrilov-Jerković, V. (2015). The structure of adolescent affective well-being: The case of the PANAS among Serbian adolescents. *Journal of Happiness Studies: An Interdisciplinary Forum on Subjective Well-Being*, 17(5), 2097-2117. <https://doi.org/10.1007/s10902-015-9687-8>.
- Kararınmak, Ö. ve Siviş-Çetinkaya, R. (2011). Benlik saygısının ve denetim odağının psikolojik sağlık üzerine etkisi: Duyguların aracı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 30-43.
- Karim, J., Weisz, R. and Rehman, S. U. (2011). International positive and negative affect schedule short-form (I-PANAS-SF): Testing for factorial invariance across cultures. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 2016-2022.
- Kercher, K. (1992). Assessing subjective well-being in the old-old: The PANAS as a measure of orthogonal dimensions of positive and negative affect. *Research on Aging*, 14(2), 131-168. <https://doi.org/10.1177/0164027592142001>
- Kırloğlu, M. ve Karakuş, Ö. (2019). Sosyal Hizmet Uzmanlarının Kişisel ve Mesleki Güç Algıları Ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(1), 88-120.
- Kline, R.B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.

- Laurent, J., Catanzaro, S. J., Joiner, T. E., Jr., Rudolph, K. D., Potter, K. I., Lambert, S., and Gathright, T. (1999). A measure of positive and negative affect for children: Scale development and preliminary validation. *Psychological Assessment*, 11(3), 326–338. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.11.3.326>.
- Lim, YJ., Yu, BH., Kim, DK. and Kim, JH. (2010). The positive and negative affect schedule: Psychometric properties of the korean version. *Psychiatry Investig*, 7(3), 163-9. doi: 10.4306/pi.2010.7.3.163.
- Liman, B. (2020). Cinsiyet ve anne-baba eğitim düzeyinin 66-77 aylık okul öncesi çocukların duygu tanıma ve duygu düzenleme becerilerine etkisinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(1),209-222.
- Morrison, M. K. (2008). *Using humor to maximize learning: the links between positive emotions and education*. United States of America: Rowman & Littlefield Education.
- Oktay, A. (1999). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. (1. bs.). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Özdamar K. (2002). *Paket programlarla istatistiksel veri analizi*. (4. bs.). Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özyürek, A. (2017). Okul öncesi çocukların duyguları tanıma ile duyguları yönetme ve arkadaşlık becerileri arasındaki ilişki. *Akademik Bakış Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 59, 128-140.
- Pronin, E. and Jacobs, E. (2008). Thought, speed, mood, and the experience of mental motion. *Perspectives on Psychological Science*, 3, 461-485.
- Ribes, R., Bisquerra, R., Agullo, M., J., Filella, G. and Soldevilla, A. (2005). An emotional curriculum proposal for early childhood education (3 to 6 years). *Cultura y Educación*, 17(1), 5-17.
- Sanmartín, R., Vicent, M., González, C., Inglés, CJ., Díaz-Herrero, Á., Granados, L. and García-Fernández, JM. (2018). Positive and Negative Affect Schedule-Short Form: Factorial Invariance and Optimistic and Pessimistic Affective Profiles in Spanish Children. *Front. Psychol*, 9, 392. doi: 10.3389/fpsyg.2018.00392.
- Sarı, T. ve Kermen, U. (2015). Ergenlerde barışa yönelik tutumların yordayıcısı olarak öznel iyi oluş. *International Journal of Human Sciences*, 12(2), 532-546.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H. and Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive Goodness-Of-Fit Measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Shoshani, A. and Slone, M. (2017). Positive education for young children: Effects of a positive psychology intervention for preschool children on subjective well

- being and learning behaviors. *Frontiers of Psychology*, 8, 1866. Doi:10.3389/fpsyg.2017.01866.
- Siegel, D. J. and Bryson, T. P. (2015). *Bütün-beyinli çocuk*. (Çev. H. Ünlü Haktanır) İstanbul: Koridor Yayınları. (Orjinal eserin yayın tarihi 2011).
- Southam-Gerow, M. A. (2014). *Çocuklarda ve ergenlerde duygusal düzenleme uygulayıcının rehberi*. (Çev. Ed., M. Şahin ve Çev. M. Artıran). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık. (Orjinal eserin yayın tarihi 2013).
- Tabachnick, B. G. and Fidell, L. S. (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı*. (Çev. M. Baloğlu). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tarhan, N., Gümüşel, O. ve Sayım, A. (2013). *Pozitif psikoloji çoklu zeka uygulamaları*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Thompson, E. R. (2007). Development and Validation of an Internationally Reliable Short-Form of the Positive and Negative Affect Schedule (PANAS). *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 38(2), 227–242.
- Vorkapić, S. T. and Šikić, A. B. (2019). What pre-school children think about happiness, hope, gratitude, wisdom, justice, and optimism? The positive conceptual thinking development study. *Journal of Positive School Psychology*, 3(1), 1-25.
- Watson, D., & Clark, L. A. (1994). The PANAS-X: Manual for the Positive and Negative Affect Schedule - Expanded Form (p.24). University of Iowa. <https://doi.org/10.17077/48vt-m4t2>.
- Watson, D., Clark, L. A. and Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, 104, 15-25.
- Weiten, W., Hammer, E. Y. and Dunn, D. S. (2016). *Psikoloji ve çağdaş yaşam insan uyumu*. (Çev. Ed. E. İkiz). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Wróbel, M., Finogenow, M., Szymańska, P. and Laurent, L. (2019). Measuring positive and negative affect in a school-based sample: A polish version of the PANAS-C. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 41, 598–611.
- Yerlisu Lapa, T. ve Haşıl Korkmaz, N. (2017). Fiziksel aktivite düzeyinin pozitif ve negatif duygu durumuna etkisinin cinsiyete göre karşılaştırılması: Akdeniz ve Uludağ Üniversiteleri örneği. *Journal of HFuman Sciences*, 14(4), 3177-3187. doi:10.14687/jhs.v14i4.4478.

EK 1:

A) Duyguların emoji görselleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

	Üzgün		Mutlu
	Ödü kopmuş		Mutsuz
	Memnun		Kendine Güven
	Korkmuş		Sevinçli
	Kızgın		Heyecanlı

B) Cevaplar için belirlenen kutular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

☐	☐	☐
Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Sarı, D. ve Uz Baş, A. (2021). PANAS-C (Çocuk) ve PANAS-C-P (Ebeveyn) Ölçeklerinin Türk Kültürü'ne Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(41), 3204-3236. DOI: 10.26466/opus.880621.